

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

9 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Tomasz Szanciło

SSN Krzysztof Wesołowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 października 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 7 kwietnia 2022 r., I ACa 142/21,

w sprawie z powództwa D. N.

przeciwko Bank w W.

z udziałem prokuratora A. P.

o zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od Bank w W. na rzecz D. N. tytułem kosztów postępowania kasacyjnego 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wyroku pozwanemu do dnia zapłaty.

M.L.

Tomasz Szanciło

Joanna Misztal-Konecka

Krzysztof Wesołowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz D. N. 204 169,18 zł i 9168,29 CHF z bliżej określonymi odsetkami oraz orzekł o kosztach postępowania.

Wyrokiem z 7 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu, po rozpoznaniu apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda 204 169,18 zł i 9168,29 CHF z bliżej określonymi odsetkami za równoczesną zapłatą przez powoda na rzecz pozwanego 390 000 zł, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny podzielił dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną polegającą na przyjęciu, że umowa kredytu indeksowana kursem CHF z 6 sierpnia 2008 r., zawarta między powodem a poprzednikiem prawnym pozwanego – [Bank S.A w A.], zawierała niedozwolone klauzule przeliczeniowe dotyczące głównych świadczeń stron, co skutkowało jej nieważnością. Sąd drugiej instancji uznał jednak, że pozwany skutecznie podniósł zarzut zatrzymania, co pociągnęło za sobą ustanie po jego stronie opóźnienia w zapłacie dochodzonego przez powoda świadczenia, a w konsekwencji – uchylenie m.in. obowiązku uiszczania odsetek ustawowych za opóźnienie.

Sąd Apelacyjny wskazał, że brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powoda postanowień dotyczących indeksacji wynika już z samego sposobu zawarcia spornej umowy – opartego o treść stosowanych przez bank wzorców umowy, regulaminu i oświadczeń. Wpływ konsumenta musi mieć charakter realny, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Sąd drugiej instancji odrzucił przy tym pogląd, zgodnie z którym dla przyjęcia „indywidualnego uzgodnienia” wystarczające było złożenie przez kredytobiorców oświadczenia o wyborze kredytu indeksowanego do waluty obcej (CHF) jako jednej z form oferowanego przez bank kredytowania.

Zdaniem Sądu odwoławczego na ocenę braku indywidualnego uzgodnienia treści umowy nie wpływają także oświadczenia odbierane przez bank od kredytobiorców, a wskazujące na akceptację przez nich ryzyka kursowego. Ryzyko

kursowe nie jest bowiem tożsame ze znajomością zasad waloryzacji waluty i jej akceptacją, a ponadto podpisanie przedmiotowych oświadczeń było niezbędne dla otrzymania kredytu, a więc stanowiło część wzorca umownego. Sąd podkreślił, że czym innym jest posiadanie przez konsumenta ogólnej wiedzy na temat możliwości wystąpienia wahań kursu waluty, a czym innym pełne, jasne i rzetelne przedstawienie wad i zalet oferowanego produktu, z uwzględnieniem przedstawienia mu symulacji jak może się zmieniać w czasie trwania umowy wysokość zobowiązania, w tym saldo kredytu i wysokość poszczególnych rat. Zastosowany przez bank sposób informowania o ryzyku był nierzetelny, gdyż nie przedstawił skali tego ryzyka i jego skutków dla powoda.

Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny podkreślił, że postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona. Postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron.

Sąd Apelacyjny wskazał również, że w orzecznictwie przesądzone zostało, iż walutowe klauzule indeksacyjne obejmujące ustalenie wysokości samego świadczenia, a także sposób przeliczenia spłat kredytu na walutę obcą (*spread* walutowy), określają świadczenie główne stron umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1

k.c., stanowiąc przedmiotowo istotny element umowy kredytu. Postanowienia takie nie podlegają kontroli pod kątem abuzywności jedynie pod warunkiem, że zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385 § 1 zd. 2 k.c.), co w sprawie nie miało miejsca. Sąd Apelacyjny powołał stanowisko TSUE, w myśl którego wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu. Kredytobiorca, przy wykorzystaniu zobiektywizowanego kryterium przeciętnego konsumenta, powinien móc oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria wynikające z umowy, konsekwencje ekonomiczne przeliczenia. W tym kontekście, zdaniem Sądu drugiej instancji, jest oczywiste, że klauzule indeksacyjne zawarte w umowie kredytu z 6 sierpnia 2008 r. tych kryteriów nie spełniały. Nie zostały jednoznacznie sformułowane, skoro na ich podstawie powód nie był w stanie oszacować kwoty, którą miał obowiązek świadczyć, a zasady przewalutowania określał jednostronnie bank.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie. Jednak, jak zauważył Sąd odwoławczy, w świetle prewencyjnych i zniechęcających przedsiębiorców do stosowania niedozwolonych klauzul umownych celów dyrektywy 93/13 utrwaliła się w judykaturze wykładnia, zgodnie z którą niedopuszczalne byłoby zastępowanie przez sąd krajowy uznanych za nieuczciwe warunków umowy innymi postanowieniami, bez wyraźnej zgody konsumenta, a tym bardziej wbrew jego woli, czy to na podstawie wykładni oświadczeń woli, zwyczajów, zasad słuszności, czy też przy zastosowaniu ogólnych przepisów o charakterze dyspozytywnym, choćby nawet miało to nastąpić z korzyścią dla konsumenta. Powyższe, zdaniem Sądu Apelacyjnego, oznacza, że aby w ogóle móc mówić o możliwości wypełnienia luki i utrzymania pozostałej części

umowy w mocy, konieczne jest spełnienie dwóch warunków – istnienie zagrożenia interesów konsumenta oraz wola konsumenta co do utrzymania spornej umowy w mocy. Powód w niniejszej sprawie nie wyraził takiej woli, lecz konsekwentnie wnosił o stwierdzenie nieważności całej umowy kredytu. Jednocześnie wyeliminowanie klauzul indeksacyjnych i związanego z nimi ryzyka walutowego charakterystycznego dla podpisanej przez strony umowy jest równoznaczne z tak daleko idącym ich przekształceniem, że należy je uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu – a to oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd drugiej instancji do uznania, że umowa stron jest nieważna. Jednocześnie przesłankowe stwierdzenie jej nieważności nie doprowadziło – zdaniem tego Sądu – do pokrzywdzenia powoda jako konsumenta, który reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika konsekwentnie podnosił zarzut jej nieważności, mając świadomość jej skutków.

W ocenie Sadu Apelacyjnego bez znaczenia dla powyższej oceny jest zawarcie przez strony aneksu z 13 kwietnia 2018 r., umożliwiającego spłatę rat kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji. Nie ma bowiem jakichkolwiek podstaw do uznania, aby w drodze tego aneksu kredytobiorca świadomie i po uzyskaniu właściwej informacji zaakceptował niedozwolony charakter dotychczas obowiązującej klauzuli walutowej.

Sąd Apelacyjny powołał się na teorię tzw. dwóch kondykcji, w myśl której stronom przysługują dwa odrębne wzajemne roszczenia z tytułu zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń (art. 410 w zw. z art. 405 k.c.). Powód zapłacił na rzecz pozwanego 204 169,18 zł oraz 9168,29 CHF. Uzasadnione było zatem, zdaniem Sądu odwoławczego, zasądzenie na rzecz powoda tych należności z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Odmienne jednak niż to uczynił Sąd Okręgowy, Sąd drugiej instancji zasądził odsetki nie od dnia wezwania pozwanego do zapłaty dochodzonej pozwem kwoty, a od dnia, w którym powód został należycie poinformowany o konsekwencjach abuzywności klauzul indeksacyjnych w trakcie rozprawy 7 lipca 2020 r. Ponadto, zdaniem tego Sądu, skuteczne powołanie się przez

pozwanego 27 lipca 2022 r. na prawo zatrzymania pociąga za sobą ustanie po jego stronie opóźnienia od dnia następnego.

Skargę kasacyjną w sprawie wywiódł pozwany, zarzucając naruszenie prawa materialnego i przepisów postępowania, a mianowicie:

- art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na niewyodrębnieniu w łączącej strony umowie o kredyt hipoteczny indeksowany kursem waluty obcej klauzul ryzyka walutowego obok klauzul spreadów walutowych oraz zakwalifikowanie wszelkich postanowień dotyczących indeksacji jako postanowień dotyczących głównych świadczeń stron i w konsekwencji – dokonanie ich zbiorczej (łącznej) oceny;

- art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że postanowienia umowy stron przewidujące indeksację kredytu kursem waluty obcej nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny;

- art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że postanowienia indeksacyjne stanowiące klauzulę ryzyka walutowego oraz klauzule spreadowe (oceniane w sposób łączny) posiadają charakter klauzuli niedozwolonej (są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta);

- art. 69 ust. 3 pr.bank., art. 65 oraz art. 358 § 2 k.c., wszystkich w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich niezastosowanie, polegające na nieprzyjęciu, że dopuszczalne jest odwołanie się przy wykładni umowy stron do bezwzględnie obowiązującego i bezpośrednio stosowanego przepisu prawa krajowego w postaci art. 69 ust. 3 pr.bank., bądź wykładni oświadczeń woli stron w myśl art. 65 k.c., bądź też normy dyspozytywnej w postaci art. 358 § 2 k.c. w miejsce uznanych za niedozwolone postanowienia umowne klauzul spreadów walutowych, odsyłających przy dokonywaniu rozliczeń w ramach stosunku umownego stron do tabel kursowych banku;

- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w związku z motywem dwudziestym pierwszym tej dyrektywy przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że na skutek stwierdzenia niedozwolonego

(nieuczciwego) charakteru całego mechanizmu indeksacji zastosowanego w umowie dochodzi do wyeliminowania z umowy postanowień indeksacyjnych dotyczących zasad wypłaty oraz spłaty kredytu, a w konsekwencji do upadku umowy;

- art. 378 § 1 oraz art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1 i 3 oraz art. 65 k.c.;

- art. 58 § 1 i 3 w zw. z art. 353¹ k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i nieprzyjęcie, że konstrukcja umowy i mechanizm indeksacji przyjęty w umowie mieści się w granicach swobody umów określonych w art. 353¹ k.c.;

- art. 496 w zw. z art. 497 w zw. z art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię i przyznanie powodowi odsetek za opóźnienie od zasądzonego świadczenia pieniężnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie odnieść się należy do zarzutu naruszenia przepisów postępowania (art. 378 § 1 oraz art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Według utrwalonego w judykaturze poglądu, z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. m.in. wyroki SN z: 4 września 2014 r. II CSK 478/13; 4 września 2014 r., I PK 25/14, OSNP 2016, Nr 1, poz. 6; 7 listopada 2019 r., I CSK 433/18; 11 marca 2020 r., I CSK 573/18). Z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny rozważył postawione w apelacji zarzuty dotyczące ważności umowy i możliwości jej utrzymania w mocy. Niezależnie jednak od tego zwrócić należy uwagę, że art. 385¹ k.c. wprowadza instrument wzmocnionej – względem zasad ogólnych, w tym wynikających z art. 353¹ k.c. – kontroli postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę (zob. wyrok SN z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50) i stanowi względem nich regulację szczególną (zob. wyrok SN z 18 maja 2022 r., II CSKP 1316/22). Oznacza to, że w sytuacji gdy postanowienia

umowy są sprzeczne z ustawą lub zasadami współżycia społecznego, a przez to wykraczają poza granice swobody umów, a jednocześnie mają walor niedozwolonych postanowień w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., to zastosowanie powinien znaleźć art. 385¹ § 2 k.c. przewidujący sankcję braku dalszego związania postanowieniem przy jednoczesnym związaniu umową w pozostałym zakresie, a nie art. 58 § 1 lub 2 k.c. (zob. uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109). Równocześnie należy podkreślić, że niezależnie od tego, czy umowę uzna się za nieważną ze względu na naruszenie granic swobody umów, czy też za niewiążącą ze względu na zawarcie w niej postanowień abuzywnych, skutkiem jest nieistnienie wynikającego z umowy stosunku prawnego, a w konsekwencji – obowiązek zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń.

Sformułowane przez pozwanego zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego sprowadzają się do następujących kwestii: uznania za abuzywne postanowień przeliczeniowych bez odrębnej oceny klauzuli ryzyka kursowego i klauzuli spreadu walutowego; przyjęcia, że klauzule związane z indeksacją miały charakter niejednoznaczny i niedozwolony ze względu na niewykonanie przez pozwanego obowiązków informacyjnych; odmowy utrzymania umowy kredytu, mimo uznania określonych postanowień za niedopuszczalne i przyznania powodowi prawa do odsetek mimo skutecznego podniesienia zarzutu zatrzymania.

Zarzuty te w świetle orzecznictwa, ukształtowanego zwłaszcza po wydaniu zaskarżonego wyroku, nie mogą być ocenione jako zasadne. Potwierdza ono kierunek przyjęty przy wyrokowaniu przez Sąd Apelacyjny (zob. m.in. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45; z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 47; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1016/22; z 18 maja 2023 r., II CSKP 1164/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22; z 12 grudnia 2023 r., II CSKP 1549/22;

z 20 grudnia 2023 r., II CSKP 1888/22; z 24 czerwca 2025 r., II CSKP 941/24, oraz uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109).

Podsumowaniem tej linii orzecznictwa jest uchwała składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), wiążąca wszystkie składy Sądu Najwyższego (art. 88 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalono, że między tzw. „klauzulami ryzyka” (przewidującymi indeksację) i „klauzulami spreadu walutowego” (określającymi kurs waluty przy stosowaniu indeksacji) występuje ścisłe powiązanie (zob. uzasadnienie uchwały składu całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, i przywołane tam orzecznictwo). Jeżeli z umowy usunięte zostałyby postanowienia określające sposób ustalenia kursu waluty, do zastosowania indeksacji konieczne byłoby zastąpienie takich postanowień innym sposobem określenia kursu. Taki zabieg jest zaś niedopuszczalny zgodnie z punktem pierwszym powyższej uchwały z 25 kwietnia 2024 r.

Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień umownych pozostawiających możliwość ustalania kursu CHF, a w konsekwencji wysokości świadczeń stron, arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest jednolicie przyjmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego; takie uregulowanie umowne uznawane jest za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona (zob. np. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22; z 22 czerwca 2023 r., II CSKP 1484/22; z 23 czerwca 2023 r., II CSKP 1464/22, i z 12 grudnia 2023 r., II CSKP 1549/22).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał pogląd, zgodnie z którym postanowienia uprawniające bank do jednostronnego ustalenia kursów walut są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji postanowienia umowy określające zarówno zasady przeliczenia na złote kwoty

udzielnego kredytu przy jego wypłacie, jak i przeliczenia spłacanych rat, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. uzasadnienie uchwały składu całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, i przywołane tam orzecznictwo).

Postanowienie o odesłaniu do tabeli kursowej banku, jako współokreślające wysokość pozostałego do spłaty zadłużenia, czyli główne świadczenie kredytobiorcy, co do zasady nie podlega ocenie w świetle art. 385¹ § 1 k.c., ale tylko pod warunkiem, że postanowienie to zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. W sprawie, w której wniesiona została skarga kasacyjna, sytuacja taka nie miała miejsca. Utrwalona jest rozszerzająca wykładnia tego warunku jako obejmującego nie tylko jego tekst (jest jasne, co znaczy stosowanie kursu ogłoszonego przez bank), lecz także mechanizm działania tego warunku. Aby odesłanie było dozwolone, w umowie musiałyby zostać zawarte szczegółowe zasady ustalania kursu, tak aby kredytobiorca sam mógł obliczyć ten kurs w danej chwili. Choć zatem kurs walut obcych ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. wiąże co do zasady klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu, nie można umową zbindować konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindowanie przyszłym kursem za niedozwolone.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego jednolicie stoi także na stanowisku, że przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat (zob. wyrok SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18). Ten obowiązek nie został wypełniony przez skarżącego.

Sąd Najwyższy konsekwentnie też przyjmuje, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwałę SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2) i od

tego momentu klauzule abuzywne nie są wiążące dla konsumenta, chyba że konsument wyrazi świadomą wolę na objęcie go takimi postanowieniami umownymi. Skutek niezwiązania klauzulą abuzywną *ex tunc* oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej taką klauzulę pozostają bez znaczenia dla niewiążącego charakteru niedozwolonych postanowień umownych.

Nie budzi również wątpliwości, z uwagi na jednoznaczne brzmienie art. 385¹ § 2 k.c., że konsekwencją uznania danego postanowienia umowy za bezskuteczne jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. np. uchwałę SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21; postanowienie SN z 26 marca 2025 r., I CSK 2614/24). W uchwale składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1). W razie zaś niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2). Niedozwolony charakter sposobu określania kursu waluty obcej przesądza zatem o niezwiązaniu stron umową w całości. Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 ustawy o Sądzie Najwyższym), uniemożliwiają uznanie umowy stron za ważną, gdyż wykluczają trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego, co przesądza także o bezpodstawności zarzutu o możliwości stosowania kursu średniego NBP lub uznania umowy za umowę kredytu złotowego.

Odnosząc się do ostatniego zarzutu dotyczącego zasądzenia odsetek mimo podniesienia przez pozwanego zarzutu zatrzymania, zauważyć należy, że niemożliwości zasądzenia odsetek nie stoi na przeszkodzie podniesienie przez pozwanego zarzutu zatrzymania. W wyroku z 14 grudnia 2023 r., C-28/22, TSUE orzekł bowiem, że korzystanie z prawa zatrzymania jest niedozwolone, jeżeli w jego

efekcie konsument nie mógłby domagać się od banku zapłaty odsetek za należne kredytobiorcy świadczenie, do czasu zwrotu bankowi kwoty otrzymanego kapitału. Jeszcze dalej idące stanowisko TSUE zajął w postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22, w którym stwierdził, że przepisy dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą powołanie się instytucji finansowej na prawo zatrzymania uzależnia możliwość otrzymania przez konsumenta zasądzonych na jego rzecz kwot od zaoferowania przez tego konsumenta instytucji finansowej zwrotu użyczonego świadczenia lub zabezpieczenia tego zwrotu. Także Sąd Najwyższy zajmował w tej kwestii stanowisko. Najdalej idące zostało wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, w której stwierdzono, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c.

Z powodów wyżej wyrażonych Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

M.L.

[a.ł]

Tomasz Szanciło

Joanna Misztal-Konecka

Krzysztof Wesołowski